

Kuvayı Milliye

Düşündü birdenbire kayalardaki adam
kaynakları ve yolları düşman elinde kalan bütün nehirleri.

Kim bilir onlar ne kadar büyük,
ne kadar uzundular?

Birçoğunun adını bilmiyordu,
yalnız, Yunan'dan önce ve Seferberlik'ten evvel
Selimşahlar Çiftliği'nde ırgatlık ederken Manisa'da
geçerdi Gediz'in sularını başı dönerek.

Dağlarda tek
tek

ateşler yanıyordu.

Ve yıldızlar öyle ışıltılı, öyle ferahtılar ki
şayak kalpaklı adam
nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
güzel, rahat günlere inanıyordu
ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin yanında,
birdenbire beş adım sağında onu gördü.

Paşalar onun arkasındaydılar.

O, saati sordu.

Paşalar : «Üç,» dediler.

Sarışın bir kurda benziyordu.

Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.

Yürüdü uçurumun başına kadar,
eğildi, durdu.

Bıraksalar

ince, uzun bacakları üstünde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak
Kocatepe'den Afyon Ovası'na atlıyacaktı.

Saat 3.30.

Nazım Hikmet Ran

Soru 1) Yukarıdaki metnin türünü alt başlığıyla belirleyerek özelliklerini yazınız.

Soru 2) Şiirde geçen "Ve mavi gözleri çakmak çakmak." dizesindeki "çakmak çakmak" ikilemesinin metne kattığı anlamı metnin bağlamından hareketle açıklayınız.

Bu ikileme, Mustafa Kemal'in gözlerindeki ışıltıyı, kararlılığı, zekâyı ve o an içindeki savaşıma / zafere ulaşma coşkusunu, heyecanını ifade etmek için kullanılmıştır. Gözlerin parlaması ve ateşli bakışları anlatır

Soru 3) Şiirde bahsedilen *"şayak kalpaklı adam"*ın içinde bulunduğu ruh hâli ve geleceğe dair düşünceleri nelerdir? Metinden hareketle açıklayınız.

Şayak kalpaklı adam zorlu savaş şartlarına (dağlarda ateşlerin yanması, yalnızlık vb.) rağmen umutludur. "Nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden / güzel, rahat günlere inanıyordu" dizelerinden onun zafere ve aydınlık, özgür günlere dair inancının tam olduğunu, iyimser ve kararlı bir ruh hâli içinde bulunduğunu anlıyoruz.

Soru 4) Okuduğunuz bu metnin temasını (ana duygusunu) tek kelime veya kısa bir kelime grubu ile ifade ediniz.

Vatan sevgisi, bağımsızlık tutkusu, kahramanlık veya Milli Mücadele coşkusu.

Eski Hun hükümdarlarından birinin iki kızı vardı. Kızlar o kadar güzeldi ki hükümdar, onları sıradan insanlarla değil, ancak Tanrı ile evlendirebileceğini düşündü. Bu amaçla ülkesinin kuzey sınırında çok yüksek bir kule yaptırdı ve kızlarını bu kuleye yerleştirdi. Hükümdar, Tanrı'nın gelip kızlarıyla evlenmesi için gece gündüz yalvardı. Bir gün gökten mavi bir ışık hüzmesi içinde bir bozkurt indi. Bozkurt kuleye geldi ve kızlarla evlendi. Bu evlilikten doğan çocuklar, Dokuz Oğuz (Uygur) boyunun ataları oldular. Bu çocukların ve soylarından gelenlerin sesleri, tıpkı bir kurdun ulmasına benzerdi.

(Türeyiş Destanı'ndan)

Soru 5) Yukarıdaki parçada geçen olağanüstü özellikleri bularak bu özelliklerin destana (metnin türüne) katkısını açıklayınız.

1. Parçadaki Olağanüstü (Kurgusal) Özellikler:

- Gökten mavi bir ışık huzmesinin inmesi ve bu ışığın içinden bir "bozkurt" çıkması.
- Bozkurdun (kurt kılığına girmiş ilahi bir gücün) insan olan kızlarla evlenmesi ve onlardan çocuklarının olması.
- Doğan çocukların seslerinin kurda benzemesi.

2. Bu Özelliklerin Destana Katkısı:

- Soyu Kutsallaştırma: Uygur Türkleri, soylarının sıradan bir insandan değil, gökten inen ilahi bir güçten (Bozkurt ve Işık motifi) geldiğine inandıklarını göstermişlerdir. Bu durum milletin kökenini yüceltir ve kutsallaştırır.
- Epik ve Efsanevi Atmosfer: Destanlar millete ait ortak bilinçaltını yansıtır. Metindeki kule, mavi ışık ve bozkurt gibi olağanüstü unsurlar, metne gizemli ve doğaüstü bir hava katarak okuyucunun/dinleyicinin hayal dünyasına seslenir, destanın efsanevi yapısını (kurgusunu) güçlendirir.

Leylâ vü Mecnun

Mektebde anunla oldı hem-dem
Bir niçe melek-misâl kız hem

Bir saf kız oturup bir saf oğlan
Cem' olmuş idi behiştê hılmân

Kızlar arasında ol perî-rû
Bir serv idi nitekim leb-i cû

Oğlanlar içinde ol perî-veş
Mânend-i şerer idi yâhud âteş

Çün kıldı bunu anunla hem-râz
Aşk etdi zevâlesin ser-âgâz
(Fuzûlî)

Günümüz Türkçesi

Gül yüzlü perîler, ince boylu,
Hepsi birbirinden güzel huylu.

Mektepte okurlar idi her gün,
Leylâ ile bir sırada Mecnûn.

Aşk ateşi düştü canlarına,
Söz geçmez oldu feryatlarına.

Ders almaya kalmadı mecalli,
Aşka feda ettiler kemâli.

Aşk ilmini okuyup yazdılar,
Akıl defterini hepten bozdular.
(Fuzûlî - Leylâ vü Mecnun)

Soru 6) Yukarıdaki şiirin nazım şeklinin ne olduğunu şiirin biçim özelliklerinden hareketle iki madde hâlinde ispatlayınız.

1. Madde (Uyak Düzeni):

Şiirin kafiye örgüsü aa / bb / cc / dd / ee şeklindedir (boylu-huyllu / gün-Mecnun / canlarına-feryatlarına / mecalli-kemâli / yazdılar-bozdular). Her beytin kendi içinde kafiyeli olması mesnevi nazım biçiminin en belirgin kuralıdır.

2. Madde (Nazım Birimi):

Şiir ikili dizelerden, yani beyitlerden oluşmaktadır. Olay örgüsü beyitler hâlinde alt alta sıralanarak anlatılmıştır.

Soru 7) Yukarıdaki metin 16. yüzyılda Fuzûlî tarafından kaleme alınmıştır. Metindeki bazı kelimelere baktığımızda ("hem-dem", "melek-misâl", "behişt", "hılmân", "perî-rû", "leb-i cû") halkın günlük konuşma dilinden oldukça uzak, Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin ve tamlamaların sıkça kullanıldığını görüyoruz.

Şairin anlaşılması bu kadar zor, ağır ve süslü bir dil kullanmasının temel nedeni nedir? Divan edebiyatı geleneğini ve yazarın hitap ettiği kitleyi göz önünde bulundurarak açıklayınız.

1. Hitap Edilen Kitle (Yüksek Zümre Edebiyatı Olması):

Divan edebiyatı, sıradan halka değil; eğitilmiş, medrese kültürü almış, Arapça ve Farsçayı iyi bilen aydın kesime (saray ve çevresine) hitap eden bir edebiyattır. Şair halkın anlamasını beklemez, kendi seviyesindeki eğitilmiş okuyucuya seslenir.

2. Sanat Yapma Kaygısı (Hüner Gösterme):

Divan şairleri için önemli olan "ne anlatıldığı" kadar "nasıl anlatıldığı"dır. Amaç sadece bir olayı veya duyguyu aktarmak değil; kelime oyunları, benzetmelerle (melek-misâl, perî-rû) ve yabancı tamlamalarla dildeki ustalığını (hünerini) kanıtlamaktır. Bu nedenle dil, bir iletişim aracı olmaktan çok bir sanat aracı olarak kullanılmıştır.

Bir dala konmuştu karga cenapları;
Ağzında bir parça peynir vardı.
Sayın tilki kokuyu almış olmalı,
Ona nağme yapmaya başladı:

Ooo! Karga cenapları, merhaba,
Ne kadar güzelsiniz, ne kadar şirinsiniz!
Sesiniz de renginiz kadar güzelse,
Ne yalan söyleyeyim,
Bu ormanda yoktur sizin üstünüze.

Karga bu sözlere bitti,
O güzel sesini duyurmak için
Açtı gagasını, düşürdü nevaleyi.
Tilki kapıp onu dedi ki: "Efendiciğim,
Size güzel bir ders vereceğim:
Her dalkavuk bir alığın sırtından geçinir,
Bu derse de fazla olmasa gerek bir peynir."
(La Fontaine / Çeviri: Orhan Veli Kanık)

Soru 8) Yukarıdaki metinden hareketle; karganın hangi kişilik zafiyetine (zayıf yönüne) yenik düştüğünü bularak yazarın okuyucuya vermek istediği örtük iletiyi (öğüdü) yazınız.

• **Karganın Kişilik Zafiyeti:**

Karga; gösterişe, övgüye ve yaltaklanmaya karşı aşırı zaafı olan, saf ve kibre kapılmaya müsait bir karakteri temsil eder. Tilkinin sahte iltifatlarına aldanarak kibre kapılmış ve aklını kullanamamıştır.

• **Metnin Örtük İletisi (Öğüdü):**

İnsanlar, sadece kendi çıkarları için onlara sahte övgüler düzen, dalkavukluk yapan kişilere karşı dikkatli olmalıdır. Kibir ve boş övgülere aldanmak, insanın elindekileri kaybetmesine (zarar görmesine) neden olur.

Soru 9) Aşağıda sınırları ve içeriği belirlenmiş bir "Fabl Haritası" verilmiştir. Yönergeleri dikkatlice okuyarak bu haritadaki unsurları içeren bir fabl kaleme alınız.

Fabl Haritası:

- Tema: Ön yargıların insanı yanıltması ve dış görünüşün aldatıcılığı.
  - Karakterler: Kibirli bir ceylan ve gösterişsiz, yaşlı bir kirpi.
  - Mekân: Kurak bir bozkır ve kurumak üzere olan küçük bir su birikintisi.
  - Zaman: Kavurucu bir yaz öğlesi.
  - Kullanılacak Anlatım Biçimleri: Öyküleme ve betimleme.
  - Kullanılacak Edebî Sanatlar: Teşhis (kişileştirme) ve intak (konuşturma).
  - Plan (Olay Örgüsü): Olaylar serim, düğüm, çözüm sırasına uygun şekilde ilerlemeli, olayların sonucundan çıkarılan öğüt metnin sonunda bir cümleyle belirtilmelidir.
  - Başlık: Metnin ruhuna uygun, özgün bir başlık konulmalıdır.
-
- İçerik ve Tutarlılık (30 Puan): Verilen sözün (ana düşüncenin) doğru anlaşılması, konudan sapmadan örneklerle (millî ve manevî değerlere vurgu yaparak) tutarlı bir şekilde işlenmesi.
  - Yapı ve Plan (30 Puan): Yazının giriş (başlatma), gelişme (sürdürme) ve sonuç (bitirme) bölümlerine uygun olarak paragraflara ayrılması, düşünceler arası geçişlerin mantıklı olması.
  - Dil ve Anlatım (15 Puan): Akıcı, anlaşılır ve söz dağarcığı zengin bir dil kullanılması. (Örtük veya açık iletilerin doğru verilmesi.)
  - Yazım ve Noktalama (15 Puan): TDK güncel yazım kılavuzuna ve noktalama kurallarına uyulması.
  - Başlık ve Düzen (10 Puan): İçerikle uyumlu, orijinal bir başlık atılması ve kâğıt düzenine (kenar boşlukları, paragraf başı vb.) özen gösterilmesi.